Naisjärjestöjen Keskusliitto – Kvinnoorganisationernas Centralförbund ry

26.11.2019

Lausunto eduskunnan sivistys- ja tiedejaostolle: HE 29/2019 vp
Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2020

Naisjärjestöjen Keskusliitto kiittää eduskunnan sivistys- ja tiedejaostoa lausuntopyynnöstä koskien hallituksen esitystä valtion talousarvioksi vuodelle 2020. Keskusliitto keskittyy lausunnossaan käsittelemään naisjärjestöjen rahoituksen turvaamista, sukupuolinäkökulman valtavirtaistamista talousarvioprosessiin ja nostamaan esiin sellaisia sukupuolten tasa-arvon näkökulmasta keskeisiä teemoja, joiden resursointia talousarviossa on syytä tarkistaa.

NAISJÄRJESTÖJEN RESURSSIT ON TURVATTAVA

Globaalien asenteiden kiristyessä on varmistettava, ettei Suomessa ajauduta konservatiiviseen naisjärjestöjen toiminnan lakkauttamiseen (vertaa esim. Unkari, Puola, Venäjä, Yhdysvallat). Naisten oikeuksien ja sukupuolten tasa-arvon edistämiseen tähtäävä kansalaisjärjestötoiminta Suomessa on turvattava.

Naisjärjestöjen Keskusliitto muistuttaa, että **naisjärjestöjen valtionavustus on ollut hyvin matala verrattuna muihin kansalaistoiminnan kansallisiin kattojärjestöihin**. Vertailukohtina resursseissa ja palkkatasossa voidaan pitää muita kansalaistoiminnan kattojärjestöjä mm. sosiaalialalla, nuorisotyössä ja urheilussa. Valtionavustus perustuu lakiin eräiden naisjärjestöjen valtionavusta (663/2007).

Naisjärjestöjen Keskusliitto pitää välttämättömänä, että naisjärjestöjen valtionapuun tehdään vuonna 2020 pysyvä tasokorotus, jolloin naisjärjestöjen toiminnan pitkäjänteinen suunnittelu, kehittäminen ja vaikuttavuus sekä pysyvien työsuhteiden perustaminen mahdollistuu. Valtionavun vuotuinen vaihtelu aiheuttaa jatkuvaa työskentelyn epävarmuutta ja estää edes keskipitkän aikavälin suunnitelmallisen työskentelyn.

Hallituksen esitys eräiden naisjärjestöjen valtionavuksi (Naisjärjestöjen Keskusliitto (NJKL) – Kvinnoorganisationernas Centralförbund ry, Monika-Naiset liitto ry ja Naisjärjestöt Yhteistyössä — Kvinnoorganisationer i Samarbete (NYTKIS) ry) 518 000 euroa vuodelle 2020 on noin **kolmanneksen vuoden 2019 tasoa matalampi**.

Valtion talousarvioleikkaukset ovat kohdistuneet useana peräkkäisenä vuonna naisjärjestöihin. Rahoituksen epävarmuus ja alhainen taso vaikuttavat haitallisesti toiminnan suunnitteluun ja laajuuteen. Vaikka naisjärjestöissä tehdään laajaa vapaaehtoistyötä ja on totuttu toimimaan pienillä budjeteilla, resurssien vähäisyys vaikuttaa merkittävästi tasa-arvo työn laajuuteen ja prosesseihin. Resurssien vähyyden vuoksi ei ole mahdollista toimia toivotulla tasolla esimerkiksi vaikuttamis- ja viestintätyössä kansallisesti ja kansainvälisesti. Tasa-arvoalalla joudutaan toimimaan minimiresursseilla, vähäisellä työvoimalla ja matalalla palkkatasolla suuren työtaakan alla.

Naisjärjestöjen työ tukee hallituksen ja ministeriöiden tasa-arvotavoitteiden saavuttamista.

Vuonna 1911 perustettu **Naisjärjestöjen Keskusliitto (NJKL) – Kvinnoorganisationernas Centralförbund (KOC)** on sukupuolten tasa-arvoa, naisten oikeuksia ja tyttöjen ja naisten ihmisoikeuksia edistävien naisjärjestöjen kattojärjestö ja yhteistyöfoorumi. Kattojärjestönä liitto edustaa laaja-alaisesti sukupuolen tasa-arvon puolesta toimivia kansalaisjärjestöjä. Keskusliitto yhdistää eri alojen toimijoita tavoitteelliseen työhön tasa-arvoisemman yhteiskunnan aikaansaamiseksi ja on kansallisesti ja kansainvälisesti aktiivinen toimija. Naisjärjestöjen Keskusliittoon kuuluu 60 jäsenjärjestöä, joissa on yhteensä yli 400 000 jäsentä. Liitto on moniäänisesti yhteistyössä toimiva, rohkeasti kantaa ottava ja puoluepoliittisesti sitoutumaton.

Naisjärjestöjen Keskusliiton ja tasa-arvoasiain neuvottelukunnan 100 tasa-arvotekoa -hanke ja jatkohanke Tasa-arvoteoilla vaikuttavuutta ovat olleet menestyksekkäitä. Tasa-arvotekojen vaikutus suomalaisessa yhteiskunnassa on suuri. Mukana on organisaatioita ja korkean tason vaikuttajia yhteiskunnan kaikilta aloilta, ja tasa-arvotekoja on lähes 300. Myös eduskunta julkisti tasa-arvotekonsa, selvityksen tasa-arvon toteutumisesta eduskunnassa, syyskuussa 2018. Yhteiskunnan eri alojen tasa-arvotekojen verkostot ovat toimivat ja toimijoilla suuri kiinnostus sukupuolten tasa-arvon lisäämiseen.

Monika-Naiset liitto ry on maahanmuuttajanaisjärjestöjen ja monikulttuurista naistyötä tekevien järjestöjen kattojärjestö, joka on perustettu vuonna 1998. Liitolla on 17 jäsenjärjestöä, jotka edustavat eri puolilta maailmaa Suomeen muuttaneita naisia. Liitto toimii asiantuntijana ja tekee työtä maahanmuuttajanaisten tasa-arvoisen ja yhdenvertaisen aseman parantamiseksi. Se on ainoa toimija Suomessa, joka tarjoaa naiserityisiä palveluja väkivaltaa kokeneille ja kotoutumisen tukea tarvitseville naisille. Näitä palveluja tarjotaan valtakunnallisesti n. 20 eri kielellä Kriisikeskus Monikassa, Turvakoti Monassa ja Kotoutumiskeskus Monikassa.

Naisjärjestöt Yhteistyössä — Kvinnoorganisationer i Samarbete (NYTKIS) ry on kattojärjestö, johon kuuluvat eduskuntapuolueiden naisjärjestöt sekä Naisasialiitto Unioni, Naisjärjestöjen Keskusliitto ja Sukupuolentutkimuksen seura. NYTKISin puoluerajat ylittävä yhteistyö on kansainvälisestikin uniikki malli. NYTKISin tarkoituksena on tasa-arvon ja tasa-arvopolitiikan edistäminen sekä naisten poliittisen aseman parantaminen ja naisten vaikutusvallan lisääminen yhteiskunnassa ja päätöksenteossa. Yhdistys edistää naisten ihmisoikeuksia ja seuraa alan kansainvälisten sopimusten toimeenpanoa Suomessa. Yhdistys toimii jäsenjärjestöjensä yhteistyöelimenä kansallisissa ja kansainvälisissä asioissa. NYTKIS ry saa toimintaansa valtionapua opetus- ja kulttuuriministeriöltä. NYTKISillä on 17 alueellista toimikuntaa ulottuen Espoosta Kemiin ja Tornioon. NYTKIS edustaa Suomea suuressa eurooppalaisessa kattojärjestössä European Women's Lobbyssä.

Naisjärjestöt ovat tasa-arvon arvostettuja toimijoita ja asiantuntijoita. Naisjärjestöjen Keskusliiton asiantuntemukselle sukupuolten tasa-arvosta ja sukupuolinäkökulman huomioimisesta on kysyntää lakialoitteiden ja hallitusten esitysten tarkastelussa ja valmistelussa. Naisjärjestöjen Keskusliiton toiminta on viime vuosina uudistunut ja lisääntynyt. Siitä huolimatta vakituisen henkilöstön määrä ja toimintaresurssit eivät vastaa kattojärjestön vaikuttamistyölle asetettuja odotuksia ja vaatimuksia.

Tarve rahoitukselle on todella suuri. Naisjärjestöjen Keskusliiton vaikuttamis- ja viestintätyö on erityisen tärkeää juuri nyt, kun hallitusohjelmassa on laajasti sukupuolten tasa-arvon ja naisten oikeuksien teemoja ja keskeisiä uudistuksia sekä hallituksen tasa-arvo-ohjelmaa ollaan valmistelemassa.

Sukupuolinäkökulman sisällyttäminen talousarvioprosessiin

Hallitusohjelmaan on kirjattu, että ”hallitus sitoutuu sukupuolten välisen tasa-arvon edistämiseen muun muassa talousarvioprosessissa ja kaikissa keskeisissä uudistuksissa”. Vuoden 2020 talousarvioesityksessä sukupuolinäkökulman huomioiminen ei kuitenkaan näy läpileikkaavasti. Sukupuolten tasa-arvon edistäminen talousarviossa ja talouspoliittisessa päätöksenteossa on mahdollista esimerkiksi sukupuolitietoisen budjetoinnin avulla. Sukupuolitietoisen budjetoinnin tavoitteena on muuttaa julkisten menojen ja tulojen kohdentumista tavalla, joka edistää sukupuolten tasa-arvoa. Euroopan neuvoston määritelmän mukaan sukupuolinäkökulman valtavirtaistaminen budjettiprosessiin sisältää budjettien sukupuolinäkökulmaisen arvioinnin, sukupuolinäkökulman integroimisen budjettiprosessin kaikkiin vaiheisiin ja menojen ja tulojen uudelleenjärjestämisen tasa-arvon edistämiseksi.[1]

Naisjärjestöjen Keskusliitto muistuttaa, että Suomen valtio on sitoutunut sukupuolinäkökulman valtavirtaistamiseen kaikessa päätöksenteossaan. Sukupuolinäkökulman valtavirtaistamista edellyttävät vuonna 1995 hyväksytty Pekingin toimintaohjelma, EU:n perustamissopimukset Amsterdamin sopimuksesta 1997 lähtien ja tasa-arvolaki.

Sukupuolinäkökulman valtavirtaistaminen talousarvioesitykseen

Hallituksen esityksessä vuoden 2020 talousarvioksi sukupuolten tasa-arvoon liittyvät maininnat ovat suurelta osalta hyvin yleisiä. Osan hallinnonalan esityksistä sukupuoli- ja tasa-arvoulottuvuutta on käsitelty, mutta kokonaisuudessaan ne ovat poikkeuksia. **Naisjärjestöjen Keskusliitto peräänkuuluttaa syvempää arviointia määrärahojen sukupuolivaikutuksista.** Maininnat käsittelevät talousarvioesityksen ja määrärahojen kohdentumisen sukupuolivaikutusten arvioinnin sijaan usein esimerkiksi kunkin hallinnonalan henkilöstöpoliittista tasa-arvoa. Myöskään pelkkä maininta siitä, että vaikutuksia ei suurelta osin ole, ei ole riittävää. Tämä liittyy taloustieteen ja talouspolitiikan oletettuun sukupuolineutraaliuteen. Se tarkoittaa usein sukupuolisokeutta eli sitä, että päätösten oletetaan kohdistuvan kaikkiin samalla tavalla ja ettei päätösten sukupuolivaikutuksia ymmärretä tai nähdä. Päätökset vaikuttavat kuitenkin eri sukupuoliin eri tavoin johtuen muun muassa erilaisista elämäntilanteista ja tarpeista[2] ja voivat heikentää sukupuolten tasa-arvoa, ellei niiden vaikutuksia naisiin ja miehiin arvioida erikseen. Syvällisempää käsittelyä edellyttää myös hallitusohjelman kirjaus sukupuolivaikutuksien arvioinnin sisältymisestä kaikkien ministeriöiden toimialoille ja budjetointiin.

Tasa-arvo on ottanut viime vuosina takapakkia, eikä Suomi ole muiden Pohjoismaiden tasolla. Hallitusohjelmassa on sitouduttu vahvasti naisten oikeuksien ja sukupuolten tasa-arvon edistämiseen. Kehitys on ollut Suomessa hitaampaa keskimäärin kuin muissa maissa. Hallitusohjelmaan kirjattuja uudistuksia on toteutettava nopeasti, jotta Suomi ei jää tasa-arvokehityksessä jälkeen.

---

[1] Tasa-arvoa talousarvioon – talousarvion sukupuolivaikutusten arviointi ja sukupuolitietoinen budjetointi.
[2] Sukupuolisilmälasit käytössä. Käsikirja ministeriöiden tasa-arvotyön tueksi. http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/73345/URN%3aNBN%3afi-fe201504223772.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

Naisiin kohdistuvan väkivallan vastaisen työn ja ennaltaehkäisyn resurssit

Naisjärjestöjen Keskusliitto pitää hyvänä asiana, että, turvakotipaikkojen lisäämiseksi sekä SERI-keskuksille suunnataan ehdotuksessa määrärahoja.

Naisjärjestöjen Keskusliitto haluaa kiinnittää huomion hallitusohjelman kirjaukseen ”laaditaan naisiin kohdistuvan väkivallan torjuntaohjelma, jossa muun muassa lisätään uhrien tukipalveluja sekä turvakotien paikkamäärää ja resursointia Euroopan neuvoston edellyttämälle tasolle.” Euroopan neuvoston laskennallisena ohjeena on, että turvakotipaikkoja tulisi olla yksi jokaista 10 000 asukasta kohti (laskutapa ei ota huomioon maakohtaisia erityispiirteitä kuten väkivaltatilastoja). Suosituksen mukaan Suomessa tulisi olla 550 turvakotipaikkaa. Suositusten mukaisen turvakotiverkoston ylläpidon vuosittaiset kustannukset ovat THL:n arvion mukaan 40 miljoonaa euroa. Hallituksen osoittama 2 miljoonan euron vuosittainen lisärahoitus on riittämätön kattamaan velvoitteiden mukaiset kokonaiskustannukset. Naisjärjestöjen Keskusliitto katsoo, että turvakotien rahoitus tulisi viipymättä nostaa velvoitteiden vaatimalle tasolle. Talousarvioesityksessä ei myöskään ole erillistä mainintaa väkivallan torjuntaohjelman rahoittamisesta.

Euroopan neuvoston yleissopimus naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta (Istanbulin sopimus) ja sen **täysimääräinen toimeenpano on varmistettava riittävillä resursseilla, viranomaisten koulutuksella sekä järjestöjen roolin ja rahoituksen vahvistamisella.**

Naisjärjestöjen Keskusliitto katsoo, että Istanbulin sopimuksen toimeenpanossa on turvakotien riittävän määrän lisäksi kiinnitettävä erityistä huomiota naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ennaltaehkäisyyn ja estämiseen. Tällä hetkellä ennaltaehkäisevästä työstä vastaavat järjestöt ja työhön varatut resurssit ovat riittämättömät. Ennaltaehkäisevällä työllä on mahdollista säästää kalliista jälkihoidon kustannuksista ja ennen kaikkea vähentää inhimillistä kärsimystä. Naisjärjestöjen Keskusliitto edellyttää, että ennaltaehkäisevän väkivaltatyön sekä väkivallan kokijoille ja tekijöille osoitettujen palvelujen alueellinen kattavuus varmistetaan.

Naisjärjestöjen Keskusliitto pitää erittäin tärkeänä, että naisiin kohdistuvan väkivallan raportoijan tehtävä perustetaan ja siihen suunnataan pysyvä määräraha. Raportoijan tehtävä tulee sijoittaa tasa-arvovaltuutetun toimistoon.

Tasa-arvo-ohjelma ja sen resurssit

Hallitusohjelmassa on laajasti sukupuolten tasa-arvon ja naisten oikeuksien teemoja ja keskeisiä uudistuksia. **Naisjärjestöjen Keskusliitto pitää erittäin tärkeänä, että hallitus laatii laajan ja kunnianhimoisen tasa-arvo-ohjelman ja että sille varataan riittävät resurssit.** Tasa-arvo-ohjelma on merkittävä, sillä sen avulla koordinoidaan eri yhteiskunnan osa-alueilla tehtävää tasa-arvotyötä.

Myös tasa-arvoviranomaisten resurssit on turvattava ja niitä on lisättävä siten, että tasa-arvolain kasvaneet velvoitteet ja tasa-arvon tuloksellinen edistäminen turvataan.

Perhevapaauudistuksen resurssit

Naisjärjestöjen Keskusliitto pitää suurena puutteena, että talousarvioesityksessä vuodelle 2020 ei ole lainkaan osoitettu rahoja perhevapaauudistukselle. Naisjärjestöjen Keskusliitto vaatii perhevapaiden pikaista uudistamista ja naisten ja miesten tasa-arvoisen vanhemmuuden ja työllisyyden edistämistä 6+6+6 –mallin mukaisesti. Naisten osallistuminen tasavertaisesti työelämään edellyttää riittäviä taloudellisia resursseja ja perhevapaajärjestelmän rakennemuutosta. Nykytilanteessa naiset käyttävät yli 90 prosenttia perhevapaista. Erityisesti pitkät vanhempainvapaat hidastavat naisten palkka- ja urakehitystä ja alentavat naisten eläkkeitä. Perhevapaauudistusta ei voida toteuttaa kustannusneutraalisti.

Helsingissä 26.11.2019

Naisjärjestöjen Keskusliitto – Kvinnoorganisationernas Centralförbund ry

Eva Biaudet
puheenjohtaja

Terhi Heinilä
pääsihteeri

Lisätietoja

Eva Biaudet, puheenjohtaja, puh. 050 512 1846
Terhi Heinilä, pääsihteeri, terhi.heinila@naisjarjestot.fi, puh. 040 530 5544
Maria Mailasalo, vaikuttamisen suunnittelija, maria.mailasalo@naisjarjestot.fi, puh. 050 475 4256

Vuonna 1911 perustettu Naisjärjestöjen Keskusliitto on sukupuolten tasa-arvoa edistävien naisjärjestöjen kattojärjestö. Naisjärjestöjen Keskusliittoon kuuluu 60 jäsenjärjestöä, joissa on yhteensä yli 400 000 jäsentä. Keskusliitto toimii naisten aseman, sukupuolten tasa-arvon ja tyttöjen ja naisten ihmisoikeuksien edistämiseksi yhdessä jäsenjärjestöjen kanssa.

www.naisjarjestot.fi | NJKL Facebookissa | NJKL Twitterissä